

Asia: VN/22054/2023

Lausuntopyyntö vapaasta sivistystyöstä annetun lain, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja puoluelain muuttamisesta sekä luonnoksesta vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §

-

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 6 c §. Onko vapaasta sivistystyössä annetun lain 6 c §:ään ehdotettu osaamismerkkien määritelmä onnistunut?

Vapaa Sivistystyö ry (tässä: VST ry) näkee, että vapaan sivistystyön osaamismerkkien määritelmä on selkeä ja tunnistettava koulutuskentällä. Haasteita voi synnyttää se, että vapaan sivistystyön kentällä on nyt ja on jo aiemmin ollut käytössä osaamismerkkejä (Open Badge Factory-sovellus), jotka eivät ole Opetushallituksen määrittelemiä eivätkä näin tule Koski-tietovarantoon tallennettavaksi lakiuudistuksen jälkeenkään. Tämä voi aiheuttaa sekaannusta niin osaamismerkkien suorittajille kuin vastaanottaville tahoillekin. Samoin oppilaitokset tarvitsevat jatkossa koulutusta ja ohjeistusta OPH:n osaamismerkkien arviointiin ja hakuprosessiin verrattuna oppilaitoksen omiin osaamismerkkeihin.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 13 §

VST ry kannattaa esitettyä tapaa kirjata lakiin nykyistä tarkemmin opintokeskusten vakiintunut koulutuksen toteuttamisen tapa, jossa opintokeskus toteuttaa koulutuksen yhteistyössä kanssajärjestäjän, eli järjestön kanssa. On tärkeää, että opintokeskuksille erityinen valtakunnallinen ja verkostomainen tapa organisoida vapaan sivistystyön koulutusta tulee tunnistetuksi laissa vapaasta sivistystyöstä.

VST ry kannattaa 13§ esityksen kohtaa, jossa maksullinen palvelutoiminta rajataan kustannuspohjan ulkopuolelle – tämä on linjassa myös muiden vapaan sivistystyön oppilaitosmuotojen ilmoituskäytäntöjen kanssa. Esityksessä 13 §:ään lisättäisiin uusi kohta, jonka mukaan opintokeskusten opiskelijoiden matka-, ruokailu- ja majoituskustannuksia ei saisi jatkossa ilmoittaa kustannuspohjaan. VST ry tukee Opintokeskukset ry:n lausunnossa olevaa esitystä muutoksen

perumisesta. Toteutuessaan lakimuutos vesittää opintokeskusten valtakunnallisen ja hajautetun toimintamallin. Opintokeskusten opiskelijoiden matka-, majoitus- ja ruokailukustannusten rajaaminen kustannuspohjalaskennan ulkopuolelle heikentäisi opintokeskuskoulutusten toteuttamista merkittävästi. Opintokeskukset ovat valtakunnallisia oppilaitoksia, jotka toteuttavat koulutuksia sekä paikallisesti ympäri Suomen että valtakunnallisesti, eikä niillä ole kiinteitä koulutustiloja. Opintokeskusten valtakunnallisen koulutuksen toteutuksessa em. kulujen hyväksyminen osaksi kulupohjaa on keskeinen alueellista saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta edistävä tekijä: pieniltä paikkakunnilta voidaan osallistua opetukseen.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 13 b §

VST ry kannattaa esityksen mukaista lakimuutosta opintokeskusten koulutus- ja opintokerhotukien maksuperiaatteista kanssajärjestäjille. Näin lakiin kirjattaisiin vakiintunut toimintatapa, jossa opintokeskukset toteuttavat opintotoimintaa yhdessä järjestöjen kanssa. Lisäys kuvaa nykykäytännön, jossa opintokeskukset maksavat järjestöille saamastaan valtionosuudesta yhdessä toteutetun opintotoiminnan toteutukseen koulutus- ja opintokerhotukea. Toimintamalli toteuttaa lain tarkoituksypykälää ja tavoitteita sekä mahdollistaa kansalaisyhteiskunnan toimijoiden koulutuksen pedagogisen ja taloudellisen tuen.

VST ry painottaa, että nykyistä asetusta noudattaen opintokerhotukea tulee voida jatkossakin maksaa myös itsenäisesti opiskelevalle ryhmälle.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 21 §

Esitetty muotoilu tukee ja varmistaa kanssajärjestetyn koulutuksen osapuolten vastuiden ja velvollisuuksien käytänteitä, ja se on lakiuudistusta edeltäneen työryhmän raportin mukainen. VST ry esittää lisäystä seuraavaan muotoiluun: ”valtionapuviranomaisella on oikeus tarvittaessa tarkastaa opintotoimintaa yhteistyössä opintokeskuksen kanssa toteuttavan järjestön taloutta ja toimintaa kanssajärjestetyn opintotoiminnan osalta.”

Painotamme myös, että nykyistä asetusta noudattaen opintokerhotukea tulee voida jatkossakin maksaa myös itsenäisesti opiskelevalle ryhmälle.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 24 §

-

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 d §

Osaamismerkkien kirjaaminen Koski-tietovarantoon on kannatettava tapa laajentaa tietovarannon käyttöä. Haasteita voi tosin synnyttää se, että muut kuin OPH:n määrittelemät osaamismerkkit eivät ole ”Koski-kelpoisia” eli vapaan sivistystyön kentällä on käytössä osaamismerkkejä kahdenlaisella statuksella. Tämä voi aiheuttaa sekaannusta niin osaamismerkkien suorittajien, vastaanottajien kuin osaamismerkkien myöntäjien ja osaamisen arvioijien taholla.

Kansallisen opintorekisterin sisältö ja luonne muuttuu myös osin, kun opiskelijan opintosuoritusten lisäksi sinne aletaan kirjata osaamismerkintöjä ilman opintosuoritusta.

Puoluelain 8 §

Ehdotus selventää ja vahvistaa hyvin nykytilan.

Puoluelain 8 a §

-

Vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 5 §

Asetus on selkeä ja vahvistaa nykyistä käytäntöä.

Vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 6 b §

Asetus on selkeä ja vahvistaa nykyistä käytäntöä.

Onko teillä täydennettävää vaikutusarvioihin?

Vaikutusarviointi on puutteellinen. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 13 §:n kohdan 9 muutoksia koskien vaikutusarviointia ei ole tehty käytännössä lainkaan, vaikka opintokeskusten valtakunnallisen ja hajautetun koulutustoiminnan toteuttamisen voi ennakoida vaikeutuvan esitetyn rajauksen myötä. Lakimuutosluonnoksen valmistelusta ei tältä osin ole myöskään keskusteltu ennalta oppilaitosmuodon edustajien kanssa. Näin merkittävän muutoksen vaikutukset tulisi arvioida ennen lakiesitystä. Samoin ennen tällaista yksittäistä esitystä tulisi tarkastella kustannuskehityksen kokonaisuutta.

VST ry toteaa, että Suomen hallitusohjelmassa ja VM:n talousarviossa esitetyt 25 milj. euron leikkaukset johtavat toteutuessaan merkittäviin heikennyksiin ylläoleviin opintokeskusten vaikutusarvioihin ja kaikkiin vapaan sivistystyön oppilaitosmuotojen toimintaedellytyksiin.

Muut kommentit ehdotuksiin liittyen

-

Wallén Björn
Vapaa Sivistystyö ry

